

srbštině. U publikací tohoto typu je uveřejnění vícejazyčných resumé téměř pravidlem. Kniha je v textu doplněna černobílými a barevnými fotografiemi a několika mapami. Na přebalu knihy na přední předsádce je krátká anotace knihy a na zadní předsádce pak fotografie L. Šatavy a jeho stručná biografie.

Připravit takovouto monotematickou antologii je bezesporu velmi dobrý nápad. Dohledávání jednotlivých textů totiž není vždy jednoduché, zvláště textů vyšlých před rokem 1989, a tímto způsobem navíc lépe vynikne autorův široký odborný zájem o Lužické Srby, jejich jazyk, kulturu a dějiny.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Eva Kuminková (ed.). Muzea v přírodě. Jedinečná cesta muzejnictví. Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě, 2019. 223 s. ISBN 978-80-87210-72-7

Zřizovací listinou ministerstva kultury z 11. prosince 2018 bylo ustaveno Národní muzeum v přírodě jako reprezentant jednoho odvětví národní kultury. Vedle Národního muzea, Národního divadla, Národního technického muzea, Národní knihovny, Národní galerie a Památníku národního písemnictví se tak postavil do přední řady institucí s celonárodním významem nejmladší přírůstek, který má pomocí výsledků etnologického bádání prezentovat tradiční lidovou kulturu a život na venkově. Základem nově vzniklé instituce se stalo sloučení čtyř dosavadních muzeí v přírodě: Valašského muzea v přírodě, Muzea v přírodě Zubrnice, Muzea v přírodě Vysočina a Hanáckého muzea v přírodě. Sídlem Národního muzea v přírodě je Rožnov pod Radhoštěm, kde byl v roce 1925 otevřen první český areál typu skanzen, pozdější Valaš-

ské muzeum v přírodě. Je logické, že toto kulturní zařízení s tradicí bezmála stoletou, na jehož postupném dotváření se podíleli přední národopisci, disponuje dostatečným know-how, aby organizačně i metodicky svou novou funkci zvládlo. Přívlastek „národní“ bezpochyby zvyšuje prestiž této instituce, ale představuje i závazek, kterému je možno dostat (krom nutných finančních prostředků) jen s vynaložením špičkových teoretických znalostí a zapálených odborníků.

Předložená publikace může být považována na odrazový můstek do života staronové instituce. Je výsledkem rokování, které proběhlo počátkem roku 2018 na konferenci s názvem *Poslání a budoucnost muzeí v přírodě v České republice*, kterou Valašské muzeum v přírodě svolalo za účelem kritického zhodnocení stavu muzejnictví v přírodě se zřetelem

k posunu ve vývoji společnosti a vědních disciplín s muzejnictvím v přírodě souvisejících. V mezidobí mezi konáním konference a vydáním publikace praxe posunula problematiku o něco blíže k realizaci teoretických postulátů, což publikace náležitě zohledňuje. Nepřímo na ni navazuje i nová certifikovaná metodika *Muzea v přírodě v České republice. Teoretická a metodická východiska* (Rožnov pod Radhoštěm 2020), jež koncepčně navazuje na metodiku z roku 1981. Její předností je zejména jasné ukotvení oborové terminologie.

Publikace je rozdělena do dvou částí, z níž první se zabývá problémy muzea v přírodě jako instituce. Vychází z definice, respektive z vývoje této definice a jejích proměn v časovém i geopolitickém prostoru. V českém prostředí lze tento vývoj sledovat od pojetí muzea v přírodě s jeho národopisným/etnografickým zaměřením (především na tradiční kulturu venkovského lidu) k muzeu v přírodě jako ochránci a zprostředkovateli specifické součásti kulturního dědictví. Přehledně a zasvěceně tento vývoj popsal Daniel Drápala. Další stati jsou věnovány problematice metodických zásad zakládání a činnosti muzeí v přírodě, včetně příležitostí, limitů a schopnosti vytvářet „novou realitu“ respektující a přibližující odborně interpretovanou realitu historickou. Jednotlivé příspěvky pojednávají o významu muzeí v přírodě jako kulturně-paměťovém konstruktu, jako experimentální laboratoři k rekonstrukci

dávnějších stavebních technologií a jejich vztahu k památkové péči. Autoři se vesměs opírají o dosavadní zkušenosti, ale rovněž o komparaci se stavem obdobných institucí v jiných částech Evropy. Dvě stati se zabývají související legislativou, zakotvenou v zákonech a závazných předpisech, včetně vývoje stavebních a protipožárních předpisů v minulosti, jejichž znalost je pro aplikaci v současné muzejní praxi nezbytná. K zamyšlení nutí čtenáře příspěvek dvojice autorů (M. Zapletal a I. Murín) o pojetí a úloze ekomuzeí, která se u nás zatím prosazují se značnými odbornými rozpaky a jsou spíše soukromými iniciativami. Autoři naznačují, jak by se mohlo uskutečnit propojení ekomuzea sledujícího ochranu přírodního dědictví s posláním muzea v přírodě jako instituce chránící dědictví kulturní.

Druhá část publikace vymezuje úlohu člověka v rámci muzea v přírodě: člověka jako ideového i technického původce, člověka interpreta, člověka zprostředkovatele a člověka konzumenta. Zabývá se teorií i praktickými problémy exteriérových a interiérových expozic, metodami edukace, možnostmi ožívování expozic, uplatněním folklorismu. U pojednání o výběru vhodných průvodců, jejich vzdělávání a pracovních metodách je zohledněn i zvláštní přístup k dětem a handicapovaným osobám. Z hlediska začlenění muzeí v přírodě do komplexu veřejně-vzdělávacích, turistických i poznávacích

a regionálně-kulturních aktivit jsou nezanedbatelné poznatky ze spolupráce s neziskovými organizacemi, zájmovými a vlivovými skupinami apod.

Publikace je významným počinem v oblasti teorie i praxe muzejnictví v přírodě a nezbyvá než managementu a všem spolupracujícím oso-

bám Národního muzea v **přírodě** popřát, aby se s úkolem, který na sebe vzaly, totiž s vůdčí metodologickou rolí v oblasti muzejnictví v přírodě v České republice, úspěšně vyrovnaly. Což zajisté nezávisí jen na jejich odborné způsobilosti, snaze a pílí, ale rovněž na postoji státních orgánů.

Lydia Petráňová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Jaroslav Otčenášek. Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska VIII. Reflexe vybraných aspektů lidové zbožnosti ve slovesném folkloru. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i., 2018. 71 s. + 10 mapových listů. ISBN 978-80-88081-21-0

Nemůže být pochyb o tom, že kvalitních etnografických prací zabývajících se tzv. duchovní kulturou, respektive slovesným folklorem s duchovním rozměrem nenalezneme v oborovém prostoru mnoho. Recenzovaná práce je další z edice Etnografických Atlasů Čech, Moravy a Slezska, které vychází v Etnologickém ústavu Akademie věd České republiky, v. v. i., od roku 1978. Svazek zpracovává vybrané aspekty lidové zbožnosti v českých zemích, reflektuje jejich dobový ohlas v tradiční narativitě a zasazuje je do společenského kontextu. Velmi důležitým výsledkem práce jsou vedle textů samotné mapy zobrazující lokality výskytu zkoumaných okruhů lidové spirituality. Vzhledem k limitovanému rozsahu atlasu byly zvoleny

pouze nejvýraznější oblasti lidové slovesnosti. Autorova informační báze spočívá zejména na pověstech a legendách, v menší míře vychází i z fabulátů, pohádek a humorek. Atlas se skládá z deseti příkladů lidové zbožnosti vyskytujících se ve slovesném folkloru, které jsou textově zpracovány a doplněny fotografickým materiálem, a deseti příslušných mapových listů.

Do samotného výběru se tak dostaly pověsti a legendy o Cyrilu a Metodějovi, o poustevnících, projevech mesianismu, ideálních panovnících (na příkladu císaře Josefa II.), o českých bratřech a jiných evangelících, o projevech spiritismu a víry v zádušní existenci, o působení Ježíše a svatých na zemi, o činnosti ďábla, o čarodějích, ale i o božích trestech.